

BYZNYS ŘÍKÁ: POTŘEBUJEME TTIP !

V době neustále rostoucí globální konkurence, kdy dochází k rychlému růstu rozvíjejících se ekonomik, potřebuje EU rychle konat, aby zvýšila svoji konkurenceschopnost.

EU a USA se společně podílí na více než 50 % světového HDP v nominální hodnotě, 41% HDP v paritě kupní síly a pokrývají jednu třetinu všech světových obchodních toků. Obě ekonomiky jsou již dobře vzájemně propojeny. USA jsou pro EU největším exportním partnerem, co se týče jak zboží (€ 292,2 mld.), tak služeb (€ 156,8 mld.)¹. Ekonomické vztahy EU s USA jsou jedinečné, jelikož jsou založené primárně na investování. USA je naším největším partnerem jak v odchozích přímých zahraničních investicích (€ 1 421,3 mld.) tak v příchozích (€ 1 344,3 mld.).

Hluboké a komplexní **Transatlantické obchodní a investiční partnerství (TTIP)** by mohlo v EU vést k růstu HDP o 0,5 % a též k hospodářskému oživení. Zisky by se pak měly promítnout i do zaměstnanosti (1 300 000 nových pracovních míst v EU). Též by znamenaly širší výběr a nižší ceny zboží a služeb dostupných na obou stranách Atlantiku.

Vzhledem k významu ekonomik EU a USA, by dohoda měla vést k vytvoření pravidel a norem světové úrovně v celé řadě oblastí, a to včetně bezpečnosti výrobků, životního prostředí, sociálních standardů apod.

1. LEVNĚJŠÍ VÝROBKY, RYCHLEJI NA TRHU

Cílem TTIP je úplná eliminace nebo podstatné snížení překážek, které brání v rychlejším a levnějším uvedení výrobků na trh.

V roce 2012 vyvezla EU do USA výrobky v celkové hodnotě € 292,2 mld. Celní poplatky nebo celní tarify se vztahují na většinu z těchto výrobků a mají dopad na jejich cenu. Na některé výrobky, jako jsou například syntetická trička, se vztahují cla až ve výši 32 %. Odstranění ostatních, i když již v tuto dobu nízkých tarifních překážek, bude znamenat značné úspory v důsledku zvýšených obchodních toků. Jedním z prvních cílů TTIP bude buď okamžité, nebo postupné odstranění tarifů u většiny výrobků.

Zatěžující celní postupy navíc vedou k zdržování výrobků na hranicích, což vede ke zbytečnému zpoždění. V mnoha případech dochází ke zdvojování stejných postupů na obou stranách, kterým se lze vyhnout tím, že se zlepší spolupráce a výměna informací mezi celními orgány. Flexibilní a jednoduchá pravidla původu mohou v důsledku ještě zvýšit výhody dohody zvýšením využití preferencí.

¹ údaje z roku 2012

Úplné odstranění cel a zatěžujících celních postupů přinese výhody jednak pro exportní firmy, ale také pro spotřebitele, kteří budou mít přístup k širšímu výběru výrobků za výhodnější ceny, čímž se sníží výdaje domácností.

2. JEDNODUŠŠÍ PODNIKÁNÍ

Vývozci zboží a služeb z EU někdy čelí ještě větším problémům v podobě tzv. netarifních překážek obchodu². Tyto překážky pramení z rozdílných nařízení EU a USA (např. technických předpisů, technických norem, postupů posuzování shody a postupů pro udělování licencí).

V důsledku toho jsou společnosti v současnosti nucené navrhnout a vyrobit dvě varianty produktů jednak pro evropský trh EU a jednak pro americký trh. S tím souvisí i nutnost dvojího zkušebního testování a procesu autorizace výrobků. To má za následek dodatečné náklady, kterým se lze vyhnout, aniž by byla ohrožena úroveň ochrany, bezpečnosti a funkčnosti produktů a služeb.

To je důležité zejména pro farmaceutický a chemický průmysl, který vyrábí látky používané v léčivech. Výroba těchto látek podléhá přísné kontrole ze strany příslušných orgánů. V případě, že standardy kontroly budou na obou stranách Atlantiku stejné, strany by se mohly dohodnout na vzájemném uznávání kontroly léčiv.

Většina těchto předpisů se liší ve svém obsahu proto, že vzniká nezávisle na sobě, ne proto, že by obě strany měly úplně odlišné zájmy a politiky. Tento problém může být vyřešen lepší spoluprací mezi správními orgány a regulatorními orgány.

Cílem není oslabit regulatorní autonomii v EU nebo USA a nebude to mít za následek deregulaci nebo nižší úroveň ochrany spotřebitelů. Cílem regulatorní spolupráce je podpora větší transparentnosti a spolupráce a zabránění rozdílů v oblasti regulace, které nevyplývají z rozdílného směřování veřejných politik.

Potenciální přínosy spolupráce v oblasti regulace se budou lišit sektor od sektoru, neboť harmonizace právních předpisů nebo vzájemné uznávání bude možné pouze za předpokladu, že normy nebo postupy udělování licencí budou srovnatelné, co se týče úrovně ochrany a účinnosti.

Zejména malé a střední podniky mohou hodně získat. Nemohou vynakládat tolik finančních prostředků jako větší firmy, aby se vypořádaly s administrativními a regulatorními odlišnostmi.

² Dohody o volném obchodu tradičně zahrnují ustanovení, která řeší tzv. netarifní překážky obchodu. Tato ustanovení jsou v souladu s dohodami WTO o technických překážkách obchodu (TBT) a sanitárních a fytosanitárních opatřeních (SPS), které stanovují, že technické předpisy nesmí vytvářet zbytečné překážky obchodu a že sanitární a fytosanitární opatření musí být vědecky odůvodněné.

3. PODPORA HARMONIZACE A VYSOKÉ ÚROVNĚ STANDARDŮ

Standardy jsou klíčovým nástrojem pro řešení regulatorních rozdílů mezi EU a USA. Zvýšení spolupráce v této oblasti bude mít dvojí účinek: snížení nákladů a otevření trhů pro podniky, a dále umožní EU a USA podporovat vysoké standardy na transatlantickém trhu i mimo něj.

Standardy podporují regulatorní rámec a v mnoha případech poskytují technické východisko předpisům. Standardy hrají důležitou roli v ekonomice, protože usnadňují zavádění inovativních produktů poskytnutím interoperability, která umožňuje vzájemnou spolupráci mezi různými dodavateli produktů a procesů.

Rozdíly v přístupu USA a EU ke standardům jsou významnou překážkou pro další integraci dvou největších světových trhů. Než mohou být výrobky uvedeny do prodeje na obou trzích, velmi často se musí testovat dvakrát – nejprve, jestli jsou v souladu se standardy EU a poté, jestli jsou také v souladu s obdobnými americkými standardy. To přináší vyšší náklady, které brání obchodu a investicím a negativně ovlivňují spotřebitele a konkurenceschopnost evropských podniků.

Například výrobci strojů, zejména v oblasti elektrických zařízení, čelí zásadním a koncepčním rozdílům v technických požadavcích při porovnávání norem EU a USA. To je především výsledkem rozdílů v systémech vývoje norem v EU a USA. Princip tzv. samoprohlášení výrobce o shodě s příslušnými unijními předpisy akceptovaný v EU není uznáván v USA. Důsledkem toho se musí stroje vyrábět zvlášť pro americký trh a trh EU. To vede k dodatečným nákladům zejména pro malé a střední podniky, které v některých případech nejsou schopné se udržet na americkém trhu.

Ačkoli existují rozdíly ve vývoji norem v EU a USA, které je třeba respektovat, je nezbytné vytvořit efektivní a konzistentní mechanismy pro usnadnění transatlantické spolupráce v oblasti norem. Rozdíly by mohly být sníženy transparentním systémem, který by detailně popisoval vzájemné působení norem a právních předpisů a jehož součástí by bylo včasné oznámení o budoucím vývoji. To umožní větší sblížení standardů a jejich vyšší úroveň na obou stranách Atlantiku.

4. PODPORA KREATIVITY A INOVACÍ

Společnosti v EU patří ve světě mezi nejvíce inovativní a vyvíjí nejmodernější technologie, které jsou páteří konkurenceschopnosti výrobků. TTIP otevře nové tržní příležitosti a podpoří investice do inovací, výzkumu a vývoje.

Práva duševního vlastnictví umožňují společnostem chránit své patenty, ochranné známky, návrhy, autorská práva a tvůrčí úsilí a vytvářet špičkové produkty, které umožňují udržet si a zlepšovat konkurenceschopnost. Práva duševního vlastnictví

jsou pro inovace, tvořivost a růst klíčová, protože inovace vyžadují investovat a investice bez adekvátní ochrany nejsou možné. Práva duševního vlastnictví jsou navíc předpokladem a hnacím motorem pro přes hraniční transfer technologií. Správná ochrana práv duševního vlastnictví usnadní inovace a obchod se zbožím a službami.

Respektování práv duševního vlastnictví je důležité i pro kvalitu a bezpečnost výrobků. Falešné, padělané a pirátské výrobky nepoškozují pouze firmy, ale mohou také představovat riziko pro spotřebitele.

Jak USA, tak EU mají vysokou úroveň ochrany duševního vlastnictví, ale hlavní výzvy jsou stále před námi, především ochrany práv duševního vlastnictví v celosvětovém měřítku. TTIP by mohla poskytnout vhodný rámec pro podporu a povzbuzení lepší ochrany práv duševního vlastnictví ve vztahu k třetím zemím, což by opět mohlo podpořit inovace, tvořivost a technologický rozvoj.

5. DOSTUPNĚJŠÍ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

Americký trh veřejných zakázek je po EU druhým největším na světě a představuje 11 % amerického HDP. Jeho růstový potenciál je značný, a to jak na federální, tak na státní a místní úrovni. Značný počet evropských firem se účastní veřejných tendrů v USA, a to buď přímo, nebo prostřednictvím dceřiných společností v celé řadě odvětví. Tato škála se pohybuje od prodeje dopravního vybavení až po výstavbu infrastruktury, od prodeje kancelářského vybavení až po účetní a pojišťovací služby.

Nicméně stále existují překážky, které brání společnostem z EU plně realizovat svůj potenciál, co se týče přístupu na americký trh. Veřejné zakázky v USA často obsahují klauzuli "buy-American", která dává přednost místním společnostem oproti zahraničním. Častou překážkou jsou tzv. požadavky na místní obsah, kvůli kterým musí společnosti ve své nabídce používat zboží vyrobené v USA. S tímto problémem se setkáváme jak na federální úrovni, tak také stále více na místní úrovni (státy a okresy), vzniká tak složitý soubor požadavků a překážek.

Jeden příklad: tzv. Recovery Act, což je zákon z roku 2009, zakazuje používání finančních prostředků na obnovu na veřejné práce v případě, že se použítá ocel nevyrobí v USA. Očekáváme, že TTIP zajistí společnostem z EU nediskriminační zacházení.

Dohoda nabízí jedinečnou příležitost zaměřit se na taková omezení a zjednodušit netransparentní pravidla a postupy.

6. PODPORA LÉPE CHRÁNĚNÝCH INVESTIC

Firmy nebudou investovat, pokud nebudou dostatečně chráněné. TTIP by se proto neměla zaměřit pouze na ochranu investic evropských společností v USA (například tím, že se do TTIP začlení klíčové principy, jako "princip národního zacházení" a "princip spravedlivého a rovného zacházení"), ale měla by také garantovat neutralitu v případě konfliktu prostřednictvím mechanismu pro řešení sporů mezi investorem a státem (ISDS).

Dobře navržený ISDS mechanismus umožní ochranu a přiměřenou náhradu zahraničních investic společností v případě přímého nebo nepřímého vyvlastnění, nebo například v případě nedodržení „principu spravedlivého a rovného zacházení“. Tento mechanismus umožňuje investorům, aby zahájili právní kroky na „neutrální půdě“ a bez politického ovlivňování, v případě, že stát poruší pravidla stanovená v této dohodě. Cílem však není zvýhodnit neopodstatněné nároky vůči státům. Mechanismus ISDS nemůže za žádných okolností vést k prolomení veřejných politik, může pouze zajistit přiznání náhrady škody stranám, jejichž práva byla podle smlouvy porušena.

Systém ISDS je běžnou praxí u dohod o volném obchodu (FTA) a u dvoustranných dohod o investicích (BIT). Členské státy EU zahrnuly v posledních 50 letech systém ISDS do 1400 BIT. To zvýšilo důvěru evropských investorů, kteří jsou s více než 4 biliony € vlastněnými evropskými společnostmi mimo EU zdaleka největšími investory na světě.

ISDS mechanismus je pro TTIP nezbytný, a to i přesto, že jsou USA členem OECD a mají pevný právní systém, jelikož adekvátní ochrana investora není garantována.

Jestliže bude například ve Spojených státech po nabytí účinnosti TTIP přijat vnitrostátní právní předpis, jehož obsah by porušoval dohodu, může být i přesto shledán domácím soudem za ústavní. Takže jediná možnost, jak zajistit adekvátní ochranu pro investora, je vznesení nároku u mezinárodní arbitráže.

Kapitola pro investice včetně ISDS mechanismu je zlatým standardem a bude vzorem pro budoucí vyjednávání s dalšími obchodními partnery. Zaručí právo na regulaci ve veřejném zájmu a zlepší transparentnost zavedením jasných definic, včetně definování neopodstatněných nároků.

7. ŠIRŠÍ VÝBĚR SLUŽEB

EU a USA pokrývají 43 % světového podílu exportu služeb. V roce 2012 představovaly služby 35% (€156,8 mld.) veškerého vývozu EU do USA a 42 % (€145,6 mld.) veškerého dovozu z USA, což dohromady činí €302,4 mld. Pro udržení tohoto trendu je nutné naše trhy služeb dále integrovat. TTIP může pomoci odstranit zbývající překážky, které tomu stále brání.

Společnosti z EU, které chtějí získat přístup na americký trh služeb, stále čelí mnoha překážkám. TTIP může rozšířit výběr služeb dostupných na trhu od cateringu po úklid nebo telekomunikace tím, že pomůže odstranit zbývající překážky a diskriminační opatření vycházející z regulace a stanoví pravidla, která v budoucnu zabrání vzniku dalších překážek.

Dodatečné náklady vyplývají například z absence jednotného integrovaného trhu služeb v USA. To se může v praxi projevit třeba tím, že pojišťovací společnost z EU musí požádat o 50 různých povolení ve všech amerických státech, aby mohla zahájit svou činnost. Totéž platí pro většinu profesionálních služeb, tedy například pro právníky, účetní, architekty, inženýry apod.

Transatlantický obchod digitálních produktů a služeb také roste. Přenos, ukládání a zpracování dat jsou nezbytné pro ekonomiku 21. století. Nezbytná je i vysoká důvěra uživatelů a firem v úpravu digitálního prostředí. Z těchto důvodů by TTIP měla zahrnovat ustanovení ohledně přeshraničních toků dat v souladu s normami a pravidly pro ochranu údajů platných v zemi bydliště / sídla subjektu, kterému údaje náleží. Stejně tak bychom měli zajistit, aby těmto tokům dat nebylo zbytečně bráněno z důvodů rozdílných regulačních přístupů v EU a USA.

8. OPĚTOVNÉ ZAJIŠTĚNÍ ROVNOVÁHY NA TRZÍCH SE SUROVINAMI A ENERGIÍ

Evropské i americké společnosti závisí na otevřených trzích se surovinami a s energií, na kterých jsou schopné tyto komodity získávat za konkurenceschopné ceny. TTIP si klade za cíl vytvořit transparentní, nediskriminační pravidla v oblasti energií a surovin, například v oblasti licencí.

Kromě toho se od TTIP očekává, že bude řešit problém omezení dovozu a zejména vývozu energií. Toho bude dosaženo prostřednictvím přijetí opatření na úrovni „WTO+“, neboť problematika omezování vývozu surovin a energií není dostatečně pokryta současnými pravidly WTO.

Zlepšením podmínek přístupu na trh rovněž TTIP přispěje k obnovení jeho rovnováhy tím, že poskytne společnostem z EU širší nabídku energií a surovin.

Uvedení nových dodavatelů na trhu může potenciálně vést ke snížení cen energií a surovin pro průmyslové uživatele. To je zvláště důležité v případě EU, která se potýká s vysokými cenami energií, které brání konkurenceschopnosti průmyslu, a to zejména v energeticky náročných odvětvích.